

1965

"KOSSUTH" KONGRESİ

KÜTAHYA

Türkiyede mülteciler meselesi Tanzimat'tan sonra Türk devlet adamlarının ve bilhassa sadrazam Mustafa Reşit Paşa'nın büyük bir başarı ile halline muvaffak olduğu meselelerden biridir ve bu olay, modern Türkiye'nin XIX.asır daki diplomasi tarihine şeref verecek bir niteliktedir. Zira, Bab-ıâli, bu meselenin halledilmesinde her tehlikeyi göze almış, cesaret ve kiyaset göstermiş ve bu tutumu, o zamanki medeni dünyanın ve insan haklarının savunucusu, lideri durumunda bulunan İngiltere ve Fransa'da parlak gösterilere ve sile vermiştir. Mustafa Reşit Paşa'ya, macar ve polonyalı siyasi mültecileri himaye ve müdafaa ettiği, onların hürriyetini garanti altına aldığı için, Londra'nın birçok belediyesinden, halkından yüzlerce imzalı teşekkür telgrafları gelmiştir. Bab-ıâli, mültecilerin geri verilmesini isteyen Avusturya ve Rusya hükûmetleri karşısında adlî kapitülâsyonların kaldırılması lüzumunu bile, ilgili devletlere ihsas etmiş, fakat devletin umumî durumu ve zaafı sebebiyle bu arzu ve istek maalesef gerçekleştirilememiştir.

Mülteciler meselesinin tekevvünü kısaca şöyle özetlenebilir:

Fransa'dan başlayan 1848 ihtilâli Avrupa'nın diğer ülkelerine ve milletlerine de sirayet etmişti. O devirde mutlakîyet rejimiⁿⁱ en sert şekilde uygulayanlar Avusturya ve Rusya idi. Metternich ve Çar Birinci Nikola. Özgürlük mücadelesi yapanlar, her yerde, mutlakîyet idarelerine karşı ayaklanıyorlardı. Almanya ve İtalya'da en mühim konu ittihad yani millî birlik meselesi idi. Avusturya devletinde macarlar, Çarlık Rusyası'nda da polonyalılar istiklâllerini, hiç değilse otonomilerini istiyorlardı.

Nihayet Viyana'da başlayan, ayaklanmadan sonra Budapeşte'de de kanlı bir baş kaldırma hareketi oldu. Macar milleti asırlardan beri süre gelen yurttaşlık özgürlüğüne sıkı sıkıya bağlı idi ve daha XIII.asrın birinci yarısından bir anayasaları (Arany bulla 1223) vardı ki, bu, ingilizlerin meşhur Magna Charta'sından ancak sekiz sene sonra kabul edilmiş ve yürürlüğe konulmuştu. Macar kiralık tacı, XV.asırdan beri Habsburg hanedanında bulunuyordu. Fakat Habsburg'lar, bu hali, âdeta Macaristan'ı Avusturya'nın bünyesine ilhak edilmiş addetmekte ve hürriyetlerine son derece bağlı bulunan macarların millî ihtiyaçları, özellikleri hiç bir itibar görmeyerek sert bir idare sistemi tatbik ediyorlardı.

İşte bu 1848 ihtilâlini fırsat bilen, aydın macarlar, münhasıran kendilerinin kuracakları bir hükûmet istediler. İmparator Ferdinand, önce bu isteğe uydu, fakat sonra, bunun aşırı bir müsaadekârlık olacağını düşünerek yabancı asıllı bir generali Macaristan'a başkumandan gönderdi ki, bunu macarlar bir hakaret ve millî izzet-i nefislerine karşı gösterilen bir saygısızlık saydılar.

başkan oldu.

Ayaklanmanın başına Kossuth geçdi ve kurulan müdafaa komitesine Avusturyalılar Budapeşte'den kovuldular ve yabancı memleketlerde yaşayan bütün macarlar yurtlarına yardıma çağırıldılar. Bunlardan bir çoğu Galiciya'da,

Bohemya'da İtalya'da yani o zamanki Avusturya İmparatorluğu'nun muhtelif bölgelerinde askerlik ediyorlardı, hepsi vatan müdafaasına koştular.

Ferdinand tahttan feragat edip yerine Fransua Jozef geçince, macar parlamentosu onu Macar kralı tanımak istemedi. Bunun üzerine, Fransua Jozef 4 Mart 1849 tarihli bir imparatorluk iradesi ile, Macaristan'ın Avusturya'ya ilhakını ilân etti. Bu hal, macarların cumhuriyet rejimi ilânına ve Kossuth'ü de cumhurbaşkanı seçmelerine sebep oldu (15 Mart 1849).

Kossuth vatanın tehlikede olduğunu bilerek 50.000 kişilik bir ordu topladı. Lehistan generallerinden Bem ile Demliensky, macar generali Görgey ile müştereken hareket ettiler. Görgey, Avusturyalılara karşı parlak zaferler kazandı. General Bem bütün Transilvanya'yı aldı. Avusturya ordusunu cenuba doğru püskürttü ve Macaristan'ın kurtulmasını sağlamaya muvaffak oldu ki, bu, genç Macar Cumhuriyet için büyük bir zaferdi. O sırada imparatorun başvekil^{yon}i Schwarzenberg idi. O da, selefi Metternich gibi, yeni fikirlerin aleyhinde idi. Avusturya, Rusya çarı ile ittifak etti ve büyük bir çarlık ordusu Macaristan'a girince, macarlar büyük kahramanlıklar göstermelerine rağmen, bu üstün kuvvetlere karşı duramadılar, yenildiler ve geri çekildiler.

Avusturyalıların bu sırada Macaristan'da yaptığı zulümler batı ülkelerinde büyük bir nefret uyandırdı. Aynı zamanda ihtilâl fikirleri Eflâk ve Buğdan'a da sirayet eylemişti. Bunun üzerine güneyden osmanlı ordusu, kuzeyden rus orduları Memleketeyn'i işgal ettiler. Bu sırada macarların da kabile kabile Eflâk ve Buğdan'a, oradaki osmanlı kumandanı serdar-ı ekrem Ömer Lutfi Paşa'ya iltica ettiler, teslim oldular.

Kossuth ve macar mültecileri, polonyalı general Bem ve diğerleri evvelâ, o zaman bir osmanlı vilâyeti olan Vidin'de yerleştirildi. Vidin valisinden gelen paporlarda macar ve lehlilerin, Memleketeyn'e geri gitmekten ise, islâmı kabul etmeğe razı oldukları bildiriliyordu.

Bundan sonra mültecilerin iadesi hususunda Rusya ve Avusturya hükûmetleri ısrar ettiler. Mustafa Reşit Paşa, bu meseleye dair Fransa ve İngiltere elçilerinin de fikirlerini aldıktan sonra, Vükelâ Meclisi'nde, mültecilerin geri göhderilmemesine ve Avusturya ile Rusya'ya karşı durulmasına karar verildi. Bu devletler, ibtida, diplomatik münasebetleri kececeklerini resmen bildirmişlerdi. Bu kararları daha vahim bir çığır açabilir, harp ilân edebilirlerdi. Fakat, her türlü ihtimali göze alan Bab-ıâlî ve Tanzimat ricalî, keyfiyeti ilgililere açıkça bildirdi. Bu devletlerin tehditlerini ve münasebetleri kesmelerini vilâyetlere duyurduğu zaman, hükûmet her taraftan kendilerini destekleyen ve tasvib eden cevaplar aldı. Meselâ Trabzon'lular, şayet harp ilân etmek lâzımsa bütün techizatı ile kırk elli bin askeri gönüllü olarak göndereceklerini temin etmişlerdi.

Bundan sonra, Vidin'deki mültecilerin Rusya tarafından vuku bulacak

bir hücumdan kurtarılmalari düşünöldü, Şumnu'ya getirilerek orada yerleştöirilmelerine karar verildi. Burada bin kadar macar ve daha fazla polonyalı mülteci vardı. Her iki gurupta da islâmı kabul edenlerin sayısı epeyce kabarıktı. İşlerinde 15 tane de kadın bulunan 214 kişi müslüman oldular. Bunları muhafazaya ve Şumnu'ya sevke memur olanlara, mültecilere iyi muamele edilmesi, islâm olanlarla hristiyan kalanlar arasında çatışmalara meydan verilmemesi, bunların ayrı ayrı dairelerde yerleştirilmeleri emr edilmişti. Polonyalı general Bem Murat Paşa adını almıştı, yanındaki diğör kumandanlar, Osman Bey, İskender Bey, Yusuf Bey gibi isimlerle anılmağa başlamıştı.

Daha sonra mültecilerin Anadolu'ya nakilleri kararlaştırıldı. Murad Paşa adını alan Bem ve arkadaşları Haleb'e, Kossuth ve bir kısım macar rüesası da Kütahya'ya yerleşeceklerdi. Bunlar için Varna'dan Gemlik'e getirmek üzere Eser-i cedid vapuru tahsis olundu. Nihayet Bursa'ya, oradan da 13 Nisan 1850 cuma günü Kütahya'ya geldiler.

Kossuth ve arkadaşlarının işleri ile miralay Süleyman Refik Bey görevlendirildi. Büyük kışla buna göre hazırlandı ve tefriş olundu. Kossuth ve Kont Battyani zevceleri ve hizmetkârları ile birlikte bulunuyorlardı. Onların orada kalamıyacakları düşünöldü ve ayda 200 kuruş kira ile bu konak icar olundu. Diğör macar kumandanları general Meszaros ve öteki generaller, yalnız başlarına oldukları cihetle kışlada ikamet ediyorlardı. Büyük koğuşlar tahtaperde ile bölünmüş, hizmetkârlarına ayrı odalar tahsis olunmuş, kerevetlere yatak ve yastıklar, ayrıca karyolalar, iskemleler konulmuştu. Kış yaklaşınca 25 tane saç soba ile, her birine Balıkesir abasından yapılmış veya ingiliz abasından paltolar tevzi edilmişti. Kendilerine gelen mektuplar İstanbul'dan gönderiliyor, istedikleri ile serbestçe muhaberede bulunuyorlardı. Kütahya'da yerleştirilmiş olan mülteci macar ve lehlilerin isimleri, bunlar hakkında zaman zaman tanzim edilen muhtelif listeler marifetiyle, bizce tamamen malümdur. Kossuth ile birlikte bulunan macarların sayısı 50 kaddır. Ara sıra bunlara yeni iltihaklar oluyor veya bazıları İstanbul'a veya başka bir yere nakl olunuyordu. Nihayet yapılan diplomatik temaslar sonunda, Kütahya'daki mültecilerin serbest bırakılması ve batı memleketlerine gitmelerine müsaade olunması uygun göröldü. İşte bu sırada, miralay Süleyman Şefik Bey'den hükümet merkezine şöyle bir enteresan rapor gönderildi (17 Cemaziyülevvel 1267 - 10 Mart 1851): "... Kütahya'da emr-i muhafaza ve hüsn-ü idarelerine memur bulunduğum mülteciyanı mösyö Kossuth bir odaya toplayıp, işte Devlet-i aliyye bir takım hunriz adamlar elinden canlarımızı kurtardı ve yirmi aydan ~~hakk~~ müteceviz mekûlat ve meşrubat ve melbusatımız ile kendi mülkümüzde olduğumuzdan âlâ bizlere bakdı ve hakk-ı âcizânelerimizde derkâr olan merhamet ve adalet.;

seniyyeye mağruren memul ederim ki, ahd-i karîbde tahliye edilmemiz çaresine bakmaktadır, ve böyle olduğunu sizler de biliyorsunuz. İngiltere'den gelen mektupları alın, okuyun. Bir aya kadar inşallah serbest bırakılacağız hakkında emir gelecektir. Fakat, Kütahya'da böyle uzun müddet ikamet edip de yadigâr bırakmaksızın avdet etmemiz insaniyete ve cumhuriyete yakışmaz. Yadigâr olarak aceba ne yapmak münasip olur? Herkes hatırına geleni söylesin! Cümlesine birdeb hitap eyledükte bazıları beş altı arşın irtifaında üç köşeli bir taş dikip bir tarafını macar, diğer tarafını fransız ve bîr tarafını dahi ingiliz lisanı üzere tarih vadisin-de yazdırmalarını münasip görmüş ve başka taraf dahi bunu tezyif ederek, devlet-i aliyye ülkesine bizlere göre taş dikmek olmaz ve bilfarz olsa bile bundan bir fayda ve semere husule gelmez. Fakat haraba müşrif olmuş bir çeşmeyi temizce taşlarla alafranga tamir ve termim ettirip üzerine tarih yerine böyle cumhur felâketiyle cümlemizin Kütahya'ya nefy olup müddet-i vâfire ikamet ettiğimizi tahrir ve zikr olunan çeşmenin etrafına bir miktar duvar inşasile içine envai ağaç dikip bunun vakfı için kudretlerimize göre cümlemiz tarafından birer miktar akçe dahi toplayıp memleket reayasından emin bir adamı mütevellî nasb ile zikr olunan akçe-i merkume verildiği surette harab ve beyâban olmaz, ve hem hayrat ve hem de işte yadigâr demek olur, diyu hatm-i kelâm eylediklerinde cümlesi bu usulü tahsin ederek icray-ı iktizasına teşebbüs etmek üzere kullarından ruhsat istida eylemişlerdir". Süleyman Refik Bey Kütahya halkı arasında bu hareketin bir takım dedikoduya yol açabileceğini, fakat reddedildiği takdirde mültecilerin kırılmış olacağını bildirdiği vakit kendisine, mültecilerin bu hareketlerinde hiç bir mahzur bulunmayacağı, ancak, çeşmenin üzerine yazılacak yazının dahil ve hariçte sui tefsire müsait olmayacak bir teenni ihtiva etmesinin gerekli olacağı cevabı verilmiştir.

Bir taraftan Londra ve Washington, diğer yandan Viyana ile muhabere-ler bir kaç ay daha sürdü ve nihayet temmuz ayında mesele kesin şeklini aldı. İngiltere ve Amerika'ya gideceklerle navlunları ve diğer masrafları için maliye ~~xxxxxxx~~ hazinesinden 486.487 kuruş sarf edildi. Süleyman Refik Bey'in gösterdiği lüzum üzerine ayrıca 40.000 kuruş Kossuth marifetiyle mültecilere taksim edildi. Her birine birer pasaport verilerek Gemlik'ten Çanakkale Bâğazı'na kadar bir türk vapuru ile nakilleri, oradan da istedikleri ingiliz ve amerikan gemilerine binmeleri emr olundu. Kossuth'un bu münasebetle, Mustafa Reşit Paşa'ya ile Hariciye Nazırı Ali Paşa'ya teşekkürü mutazammın gönderdiği fransızca mektuplarda bu bakımdan çok ilgi çekicidir. Macar vatanperveri Kossuth Mustafa Reşit Paşa'ya Kütahya'dan 22 Ağustos 1851 de gönderdiği mektupta ~~ercümle~~ şöyle diyordu. "Zât-ı devletlerine şu andaki hislerimi arz hususundaki şiddetli ve samimi bir ihtiyaç duyduğumu söylemek ve Türkiye'den ayrılırken, zât-ı haz-

ret-i padişâhî ile Devlet-i aliyye'nin hakkımızda ibzal ettikleri her türlü iyilik ve lutufkârlıkların en canlı hatırasını beraberimizde götürdüğümü beyan ~~etmek~~ etmek isterim. Bu âlicenâbâne davranış için en samimi teşekkür ve minnettarlık hislerini daima muhafaza edecek, zât-ı şahâne'nin mesut ve uzun bir ömre, devletinin ise her zaman artan bir şan ve şevkete nailiyyeti hakkında en heraretili temennilerde bulunacağım. İstikbalde hal vekadrim ne olursa olsun zât-ı şahâne şahsında sadık bir bende, Türkiye ise kendisine daima bağlı bir dost bulacaktır..."

Gerçektir ki, uzun süren ve daima gurbette geçen hayatı esnasında Kossuth bunu isbat etmiş, macar ~~millleti~~ milleti ise bu hadise~~lerden~~dan çeyrek asır sonra bile 93 harbinde, bu güzel ve ulvî hatıraların tesiri altında, türk milletine karşı samimi bir kardeşlik ve dostluk hislerini göstermekten geri kalmamıştır. Bugün onların Kütahya'ya gelişlerinin 115.yıl 1. dönümünde bu asîl ruhlu ve vatanperver macarın, Kossuth ve arkadaşlarının, hatıraları önünde bir türk tarihçisi sıfatı ile, hürmetle eğilir, onlara ananevi türk misafirperverliğini gösteren aziz Kütahya'lıların necîb hareketlerini büyük bir takdir ve saygı ile anarım.

Kütahya, 9.Nisan 1965

Prof.M. Tayyib Gökbilgin

T. C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
Özel Kalem

Sayı :
Konu :

2 / 4 / 1965

Çok Muhterem Tayyip Beyefendi ,

30.3.1965 tarihinde kıymetli mektubunuzu ve büyük bir zarf içinde gönderilen davetiye ve programla - rı aldım.

Kütahya'mızda Kossuth anma törenini en iyi bir şekilde yapılması hususunda gösterdiğiniz yüksek alakanız sayesinde işler olumlu bir safhaya gelmiş bulunmaktadır. Bu devamlı ve yakın ilginizden dolayı zat-ı alinize vilayetimiz adına özel teşekkürlerimi sunmak isterim.

Muhterem beyefendi ,
Mektubunuzu almadan önce zat-ı âlinize bir sureti ilişik telgrafi çektim. Bu telgraftaki maruzatım: Törenin Elçilik tarafından yapılması itibariyle programın altındaki " Kütahya Valiliği " yerine " Macar Halk Cumhuriyeti Elçiliği " yazılmasının uygun olacağını düşüncesine dayanmaktadır.

Çünkü biz Vilayet'çe bu programa muvazi olarak ayrıca bir uygulama programı hazırlamış bulunmaktayız. Bu husus göndermiş olduğunuz programda işaret ettiğim şekildeki değişiklikten ibarettir.

Bunun :

Program üzerinde işaret ettiğim gibi Valilik yerine kâğıt yapıştırmak suretiyle veya yeniden Vilâyet matbaasına tab ettirmek suretiyle yapılması mümkün olduğundan o kadar önemi haiz olmamakla beraber zat-ı alinizin fikrini öğrenmeyi arzu ettiğim için bu tel'i çekmiş bulundum.

T. C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
Özel Kalem

Sayı :
Konu :

2 / 4 / 1965

6 veya 7 Nisan'da buraya gelecek Macar Elçi'-
liği memuru Mösyo İlyes'i Azot sitesinde misafir ede-
ceğim. Kendisi ile de bu hususu görüşeceğim.

Valimiz gelerek vazifesine başlamış bulunmak -
tadır. Kendisine mektuplarınızı ve yapılan işleri arz
ettim ve bu gün gelen program ile davetiyeleri gösterdim.
Program üzerindeki arzettiğim değişikliği kâğıt yapıştır-
mak suretiyle tasvip ettiler.

Anma töreninin iyi bir şekilde kutlanması için
Vali beyle birlikte yakından ilgileniyoruz.
Teşriflerinizi bekliyoruz.
Derin Hürmetlerle .

Ziyaeddin OĞUZ
ali muavini

LAJOS KOSSUTH

(1802 - 1894)

Macar millî istiklâl, feodal imtiyazların kaldırılması ve vatandaş haklarının elde edilmesi için hayatı boyunca mücadele etmiş büyük bir Macar kahramanıdır. 1802 de Macaristan'da Monok kasabasında orta halli bir aileden dünyaya geldi. Hukuk tahsili yaptı ve avukatlık imtihanı verdi, türlü vazifelerde bulundu. 1832 de Pozsony (Bratislava) da Diyet Meclisi üyesi oldu. Muhtelif adlarla gazeteler çıkardı ve bunlarda reform hareketlerinin önderliğini yaptı. Yayınladığı baş makalelerinde aslızade imtiyazları aleyhinde ve halkın hürriyeti ve hakları uğrunda cesurane gayretler sarf etti. Bu yüzden hapse girdi. Dört senelik mahkûmiyetten sonra mücadelesine daha büyük bir azimle devam etti. Bu sefer memleketin Anayasaya dayanan bağımsızlığını hedef ilân etti. 1847 de Peşte Diyet Meclisi'ne milletvekili seçildi ve burada muhalefet lideri oldu. 1848 de Frensisz ihtilâl hareketini duyunca Viyana hükûmetini bazı reform prensip ve kanunlarını kabule mecbur etti, kendisinde bir aralık Maliye vekili oldu. Fakat, Avusturya, onun ileri reform fikri ve hareketleri ile uyuşmadı. Âzâsı bulunduğu kabine düşüncesi, Macar millî bağımsızlık komitesi başkanlığına getirildi. Bundan sonra Macaristan'ın Avusturya'hlara karşı istiklâl savaşının başında carıydı. Üstün kuvvetler karşısında memleketini terke ve Türk topraklarına sığınmaya mecbur kaldı (1849). Önce Vidin'de ikâmet etti, sonra birkaç bin Macar Mühtecisi başında Şumnu'ya, daha sonra da, bunların bir kısmı ile Küstahya'ya nakil olundu (13 Nisan 1850). Ertesi sene Amerika Birleşik Devletleri'nin daveti üzerine Türkiye'yi terk ederek Avrupa ve Amerika'ya gitti. Torino'da vefatına kadar (1894) memleketinden uzak ve milletin özgürlüğü için mücadelesine devam etti.

9 NISAN KOSSUTH BAĞIMSIZLIK HAREKETİNİN YILDÖNÜMÜNDE KÜTAHYA'DA YAPILACAK ANMA

TÖRENİ PROGRAMI

Tören yeri : Kütahya Dükkanlık Mahallesi Ulucami
Arkası Macar Sokak 1 No. lu Ev
Günü, Saati : 9 Nisan 1955 Cuma günü Saat 11.00

PROGRAM

- 1 - Çelenk Koyma
- 2 - Saygı duruşu
- 3 - Belediye Başkanı Abdurrahman Karaa'nın Belde adına Hoş geldiniz Konuşması
- 4 - Elçi İmre Kutuş'un Konuşması
- 5 - Prof. Tayyip Gökbilgin'in Konuşması
- 6 - Macar Vatanperveri L. Kossuth'un kaldığı ve törenin yapıldığı evin davetliler tarafından gezilmesi.

Macar Halk Cumhuriyeti
Elçiliği

MACAR HÜRRİYET VE İSTİKLÂL HAREKETİ KAHRAMANI LAJOS KOSSUTH'U
ANMA TÖRENİ İÇİN KÜTAHYA'YA GELECEK SAYIN ELÇİ VE REFAKATİNDE-
KİLERİN ZİYARETLERİ İLE İLGİLİ PROGRAM .

8 NİSAN 1965 (Kütahya'ya geliş) :

a) Macar Halk Cumhuriyeti sayın Elçisi ve refakatindekiler ile profesör sayın Tayyip Gökbilgin ve refakatindekiler Azot Site'sinde misafir edileceklerdir.

9 NİSAN 1965 :

ZİYARETLER (Saat 10.00 - 11.00) :

b) Vali'yi Makamında ziyaret (Saat 10.00)

c) Belediye Başkanını makamında ziyaret (Saat 10.30)

ANMA TÖRENİ (Saat 11.00) :

d) Ekselâns elçi tarafından tertiplenen program gereğince Macar Hürriyet ve İstiklal hareketi kahramanı Kossuth idaresindeki Macar mültecilerinin Kütahya'da ikametlerinin yıldönümü münasebetiyle Kossuth'un ikamet ettiği evde anma töreni yapılacaktır.

ÖĞLE YEMEĞİ (Saat 12.30) :

e) Şeker fabrikası salonunda öğle yemeği (Belediye başkanı tarafından)

SERBEST SAAT (13.30 - 15.00) :

ŞEHİR İÇİ GEZİSİ (Saat 15.00 - 16.30) :

f) Şehir içinde tarihi ve turistik yerler gezilecektir. (Arzu edildiği takdirde)

HİSAR'DA ÇAY (Saat 16.30) :

g) Hisar Şark köşesinde ikindi çay'ı (Turizm derneği tarafından)

RESMÎ KABUL VE KOKTEYL (Saat 19.00 - 20.30) :

h) Site Kültür salonlarında ekselâns elçi ve Bayan İmre Kutas tarafından resmî kabul ve Kokteyl .

10 NİSAN 1965 (Kütahya'dan ayrılış)

MACAR HÜRRIYET VE İSTİKLÂL HAREKETİ KAHRAMANI LAJOS KOSSUTH'U
ANMA TÖRENİ İÇİN KÜTAHYA'YA GELECEK SAYIN ELÇİ VE REFAKATİNDE-
KİLERİN ZİYARETLERİ İLE İLGİLİ PROGRAM .

8 NİSAN 1965 (Kütahya'ya geliş) :

a) Macar Halk Cumhuriyeti sayın Elçisi ve refakatindekiler ile profesör sayın Tayyip Gökbilgin ve refakatindekiler Azot Site'sinde misafir edileceklerdir.

9 NİSAN 1965 :

ZİYARETLER (Saat 10.00 - 11.00) :

- b) Vali'yi Makamında ziyaret (Saat 10.00)
- c) Belediye Başkanını makamında ziyaret (Saat 10.30)

ANMA TÖRENİ (Saat 11.00) :

d) Ekselâns elçi tarafından tertiplenen program gereğince Macar Hürriyet ve İstiklâl hareketi kahramanı Kossuth idaresindeki Macar mültecilerinin Kütahya'da ikametlerinin yıldönümü münasebetiyle Kossuth'un ikamet ettiği evde anma töreni yapılacaktır.

ÖĞLE YEMEĞİ (Saat 12.30) :

- e) Şeker fabrikası salomunda öğle yemeği (Belediye başkanı tarafından)

SERBEST SAAT (13.30 - 15.00) :

ŞEHİR İÇİ GEZİSİ (Saat 15.00 - 16.30) :

- f) Şehir içinde tarihi ve turistik yerler gezilecektir. (Arzu edildiği takdirde)

HİSAR'DA ÇAY (Saat 16.30) :

- g) Hisar Şark köşesinde ikindi çay'ı (Turizm derneği tarafından)

RESMÎ KABUL VE KOKTEYL (Saat 19.00 - 20.30) :

- h) Site Kültür salonlarında ekselâns elçi ve Bayan İmre Kutas tarafından resmî kabul ve Kokteyl .

10 NİSAN 1965 (Kütahya'dan ayrılış)

S A H İ B İ
Kütahya Valiliği

Yazı İşlerini Fiilen İdaare
Eden Sorumlu Müdür

Cemal Yeğenoğlu

Yazı İşleri için Matbaa
Müdürlüğüne müracaat
olunur

Tel: 1702

Verilen yazılar neşredilsin
edilmesin iade edilmez.

Kuruluş : 1 9 2 5

Kütahya

Vilâyet Gazetesi

Türk - Macar Dostluğu

Cemal Yeğenoğlu

Macar Hürriyet ve istiklâl hareketine önderlik etmiş olan Lajos Kossuth ve arkadaşları, Çar ordularının ağır basması üzerine Avusturyaya karşı açmış oldukları mücadeleye devam edemiyerek, yurtlarını terk edip siyasî mülteci olarak Türkiye'ye kabullerini istemişlerdi.

Lajos Kossuth ve arkadaşları Türk makamları tarafından hüsnü kabul görmüş ve kendilerine azamî yardımda bulunulmuş ve

Macar Hürriyet ve istiklâl mücadelesi kahramanlarını, Türk'e has misafirperverlik ve âlicenaplıkla kabul eden ve onları ne pahasına olursa olsun koruyan Sadrazam Reşit paşa bu olaydan yararlanmasını da bilmiş, Kırım harbi sırasında belli başlı Avrupa devletlerinin müttefikimiz olmasını sağlamıştır.

Macar Hürriyet ve istiklâl mücadelesi kahramanı Lajos Kossuth ve arkadaşları 1850 yılının Mart ayın-

Lajoys Koussuth'u Anmak için Bugün bir tören Yapılacak

Macar Hürriyet ve istiklâl kahramanı Lajos Kossuth'un, 1850 — 1851 yılları arasında Kütahyada ikamet ettiği Gediz caddesi Macar sokak 1 numaralı evde bugün bir anma töreni yapılacaktır.

Macar Hürriyet ve istiklâl kahramanı Lajos Kossuth, yaptığı hürriyet mücadelesinde karşılaştığı zorluklar üzerine, Türkiye'ye sığındıktan sonra, yanındakilerle birlikte Kütahya'ya gönderilmişti. Lajos Kossuth, Kütahyada kaldıkları müddetçe bugün

Macar Mültecileri Hakkında

Osmanlı Padişahı Abdülmecit'in iradei seniyeleri

Osmanlı padişahı Abdülmecit'in, Macar mültecileri hakkında naip ve Müftülere yolladığı iradei seniyelerinin bugünkü dilimize çevrilmiş örneği:

Şumnu'dan Varna'ya ve oradan da deniz yolu ile Kütahya'ya varıncaya kadar yol boyunca bulunan ilcelerin Naip ve Müftüleri ve İlce Müdürleri ve Meclis üyeleri, işbu iradei seniyem ulaştıkta bilesiniz ki:

Macar mültecileri bu defa iradei seniyem gereğince Kütahya'ya nakl olunacaktır. Bunların mihmandarlığına asakiri nizamiye Şahanezinden Miralay (Albay) Süleyman bey tayin olunmuştur.

Miralay Süleyman bey bu mültecileri Şumnu kasabasından alarak, Varnaya, oradan da

de ısrarla tazyikte bulunmuşlarsa da, Babıâli bunu şiddetle reddetmiş ve mülteteileri alıkoymağa ve korumaya devam etmiştir.

Macar Hürriyet ve istiklâli uğrunda mücadele eden bu kahramanların Türk Hükûmeti tarafından korunmaları üzerine, Avusturya ve Rusya hükûmetleri, Osmanlı devleti ile münasebetlerini kesmişler, hatta savaş ilânı ile tehditte bulunmuşlardır. Türk Hükûmetinin bu davranışı içte ve dışta olumlu sonuçlar vermiş, İngiltere ve Fransa bu olayda Türk Hükûmetini desteklemişlerdir.

Anadolu'nun dört köşesinden Hükûmet merkezine çekilen telgraflarda, Hükûmetin davranışı beğenilmiş ve bu iş için savaş yapıldığı takdirde seve seve gi-dileceği ifade edilmiştir.

Osmanlı Hükûmetinin tutumu, hür memleketlerde Türkiye lehine güzel duygular uyanmasına sebep olmuştur.

ları ile Kütahya halkı tarafından samimî bir hüsnü kabul görmüşlerdir. Türkiye'de kaldıkları sürece, bütün masrafları hükûmetce karşılanmış, hatta kendilerine kişiliklerle orantılı olarak harçlıkları dahi verilmiştir.

Lajos Kossuth, İngiltereye gitmek üzere yurdumuzdan ayrılmış, daha sonra Amerikaya, oradan da İtalyaya gitmiş ve 1894 yılında İtalyanın Torino şehrinde ölmüştür.

Son nefesine kadar, Macaristanın hürriyete kavuşması için çalışan Lajos Kossuth'un cesedi, 1902 yılında Budapeşteye nakledilerek, adına güzel bir anıt yapılmıştır.

Bugün Kütahya'da, Macaristanın egemenliğine kavuşması için çalışanların misafir edildikleri evi hep birlikte ziyaret edecek bu mutlu hatırayı birlikte anacağız.

Macaristanın sayın elçisi İmre Kutas'ın şahsında Macar milletini selamlarız.

Macar Elçisi İmre Kutasla bayan Kutas ve Edebiyat Fakültesi Osmanlı Devleti müesseseleri ve medeniyeti tarih-kürsüsü profesörü Tayyip Gökbilgin ve refakatindekiler dün şehrimize gelmiş ve Azot sitesinde misafir edilmişlerdir.

Macar Elçisi Sayın İmre Kutas, bugün saat 10.00 da Valimiz Sayın Mustafa Yörükoglundu makamında ziyaret edeceklerdir. Elçi daha sonra Belediye Başkanını saat 10,30 makamında ziyaret edecektir.

Saat 11.00 de, Gediz caddesi, Macar sokak 1 numaralı evde, anma töreni yapılacak, hatıraları canlandıran konuşmalardan sonra eve çelenkler konulacaktır. Saat 12 30 da, misafirler şerefine, Belediye Başkanı Abdurrahman Karaa tarafından Şeker fabrikasında özel bir öğle yemeği verilecektir. Misafirler istediği takdirde, şehir içindeki tarrif ve turistik yerler gezdirilecektir. Saat 16.30 da Turizm Derneği tarafından Hisar Şark köşkünde bir ikindi çayı verilecektir.

Saat 19.00 da Sayın Elçi ve Bayan İmre Kutas tarafından Azot sitesi salonlarında bir resepsiyon verilecektir.

sunda gereken yardım ve gayretin gösterilmesini, emrime aykırı hareket edilmemesini şüphesiz, alameti şeri'yeme itimat kılasız.

Şehri Rebiyyülevvel sene sitte ve si ve mieteyn ve elf. 1266/1849
(Bak Kütahya Şer'iyye mahkemesi yıtları Defter No: 26)

Lajos Kossuth (1802 - 1894)

Lajos Kossuth Macar Milli İstiklâli, feodal imtiyazların kaldırılması ve vatandaş haklarının elde edilmesi için hayatı boyunca mücadele etmiş büyük bir Macar kahramanıdır. 1802 de Macaristan'da Monok Kasabasında orta halli bir aileden dünyaya geldi. Hukuk tahsili yaptı ve avukatlık imtihanı verdi, türlü vazifelerde bulundu. 1832'de pozsony (Bratislava)'da Diyet Meclisi üyesi oldu. Muhtelif adlarla gazeteler çıkardı ve bunlarda reform hareketlerinin önderliğini yaptı. Yayınladığı baş makalelerinde asılzâde imtiyazları aleyhine ve halkın hürriyeti ve hakları uğrunda cesur gayretler sarf etti. Bu yüzden hapse girdi. Dört senelik mahkûmiyetten sonra mücadelesine daha büyük bir azimle devam etti. Bu sefer memleket Anayasaya dayanan bağımsızlığını hedef ilân etti. 1847 de Peşte Diyet Meclisi'ne milletvekili seçildi ve burada muhalefet lideri oldu. 1848 de Fransız ihtilâl hareketini duyunca Viyana hükûmetini baş

(Devamı 4 de)

Polis Teşkilâtının Kuruluşunun 120. Yılı Kutlanacak

10. Nisan, 1965 günü Polis teşkilâtının kuruluşunun 120 inci yıl dönümü

bütün yurttta düzenlenecek törenlerle kutlanacaktır:
(Devamı 4 de)

lar ecek

1. dığını açıklamıştır. Ruhsat-
2. sız tabanca ve tüfekler ise
3. iade olunmayacaktır.

hya Tarihinden alan Tarihi
yılıkkültür dergisi.
öğretmen ve öğrenci bütün

ksu-Aksu

Van

Lajos Kossuth

(1. den Devam)

reform prensip ve kanunlarını kabule mecbur etti, kendisi de bir aralık Maliye vekili oldu. Fakat, Avusturya, onun ileri refom fikir ve hareketleri ile uyuşmadı. Âzâsı bulunduğu kabine düşünce, Macar milli bağımsızlık komitesi başkanlığına getirildi. Bundan sonra Macaristan'ın Avusturya'lılara karşı istiklâl savaşının başında çarpıştı. Üstün kuvvetler karşısında memleketini terke ve Türk topraklarına sığınmağa mecbur kaldı. (1849). Önce Vidin'de ikamet etti, sonra birkaç bin Macar mültecisi başında Şumnu'ya, daha sonra da, bunların bir kısmı ile Kütahya'ya naklölundu (13 Nisan 1850). Ertesi sene Amerika Birleşik Devletleri'nin daveti üzerine Türkiye'yi terk ederek Avrupa ve Amerika'ya gitti, Torino'da vefatına kadar (1894) memleketinden uzak ve milletin özgürlüğü için mücadelesine devam etti.

Polis Teşkilâtının Kuruluşunun 120. Yılı Kutlanacak.

(1 den devam)

İlimiz Emniyet Müdür-
lüğü mensupları da, kuru-
luşlarını daha canlı bir şe-
kilde kutlamak için bir
program hazırlamışlardır.

10. Nisan Cumartesi
günü saat 20 30 da Belediye

sinemasında uygulanacak
bu programın başarılı ol-
ması için, tertip heyetince
gereken hazırlıklar yapılmıştır.

Gecenin, neşe içinde
gececeği tahmin edilmekte-
dir.

Fiş : 209

İlân

için gereken hayvan ve yiyecekleri vesair her türlü levazımatı ve ihtiyaçları hiç eksiksiz ve zaman kaybetmeden yol boyunca bulunan ilce ler tarafından tedarik edilecek ve mültecilere hiç bir zahmet ve meşakkat çektirilmeyecektir. İşbu iradei seniyemin yerine getirilmesi husu- sunda gereken yardım ve gayretin gösterilme- sini, emrime aykırı hareket edilmemesini şöy- le bilesiz, alameti şeri'yeme itimat kılasız.

Şehri Rebiyyülevvel sene sitte ve sittin
ve meteyn ve elf. 1266/1849
(Bak Kütahya Şer'iyye mahkemesi ka-
yıtları Defter No: 26)

Lajos Kossuth (1802 - 1894)

Lajos Kossuth Macar Milli İstiklâli, feodal im-
tiyazların kaldırılması ve vatandaş haklarının elde
edilmesi için hayatı boyunca mücadele etmiş bü-
yük bir Macar kahramanıdır. 1802 de Macaristan'-
da Monok Kasabasında orta halli bir aileden dün-
yaya geldi. Hukuk tahsili yaptı ve avukatlık imti-
hanı verdi, türlü vazifelerde bulundu. 1832 de
pozsony (Bratislava)'da Diyet Meclisi üyesi oldu.
Muhtelif adlarla gazeteler çıkardı ve bunlarda re-
form hareketlerinin önderliğini yaptı. Yayınladığı
baş makalelerinde asılzâde imtiyazları aleyhinde
ve halkın hürriyeti ve hakları uğrunda cesurâne
gayretler sarf etti. Bu yüzden hapse girdi. Dört
senelik mahkûmiyetten sonra mücadelesine daha
büyük bir azimle devam etti. Bu sefer memleketin
Anayasaya dayanan bağımsızlığını hedef ilân etti,
1847 de Peşte Diyet Meclisi'ne milletvekili seçildi
ve burada muhalefet lideri oldu. 1848 de Fransız
ihtilâl hareketini duyunca Viyana hükümetini bazı

(Devamı 4 de)

araçların çalışmasına müsait
yolu yoktur. Köylerimizin
28.000 inden fazlasında ise
ilce ve Bucak merkezlerle
telefon irtibatı bulunmamak-
tadır. 24.485 köyde kaynak
suyu, 2.500 köyde dere
suyu, 5.227 köyde kuyu
suyu, 53 köyde göl suyu,
433 köyde de yağmur-sar-
nıç suyu içilmektedir.

Köylerin coğrafi durumu

Köylerimizden 5.093 ü
orman içinde, 7.225 i orman
kenarında kurulmuştur. Bu-
ralarda yaşayan geçimini
özellikle orman ürünlerinden
sağlayan vatandaşların sa-
yısı 6 milyondan fazladır.

Köy evlerinin yapılış durumu

8.635 köyün evi kerpiç-
ten, 15.733 ü taştan, 1.805 i
hımsıtan, 540 ı tuğladan,
4.533 ü tahtadan, 114 ü
kamuştan, 3.624 dü karışık
malzemenen yapılmıştır.

Köylerin başlıca geçim kaynakları :

Köylerimizin başlıca
geçim kaynakları itibariyle
durumları şöyledir:

23.002 köyümüz geçi-
mini toprak ürünlerinden,
640 ı bağcılıktan, 641 i tū-
tūncūlūkten, 3.509 u hay-
vancılıktan, 280 ni sebze-
cilikten, 1.089 u meyvecilik-
ten 295 i zeytincilikten,
309 u odunculuktan, 230 u
kōmāreūlūkten, sağlamak-
tadır.

23 köy pamukculuk;
14 köy balıkcılık, 336 köy
de amelelik yapmak sure-
tile geçinmektedir.

(Devamı 4. de)